

PROF. DR. GERHARD SCHILFERT

FALŠOVANIE DEJÍN V EURÓPSKEJ IDEOLÓGII — ZBRAŇ V RUKÁCH ZÁPADONEMECKÝCH REAKČNÝCH HISTORIKOV

(Prednesené 3. XII. 1955 na Katedre všeobecných dejín UK v Bratislave)

V rezolúcii Ústredného výboru Zjednotenej socialistickej strany Nemecka o „zlepšení bádania a učenia v historickej vede Nemeckej demokratickej republiky“ je upozornenie, že „v dôsledku“ nebezpečia, „ktoré predstavuje politika nemeckého imperializmu a militarizmu v západnom Nemecku pre nemecký ľud, . . . je odhalenie protinárodnej, ľudu nepriateľskej politiky vládnúcich tried, najmä nemeckých imperialistov v dejinách Nemecka neobyčajne dôležité“.¹

Nebezpečnou súčasťou tejto protinárodnej, ľudu nepriateľskej politiky je šírenie takzvanej európskej ideológie, ktorú rozširujú najmä reakční americkí a západonemeckí historici v priebehu zosilňovania vojnových príprav svetového imperializmu pod vedením severoamerických monopolov, opätovného posilnenia imperializmu a remilitarizácie západného Nemecka. V protiklade k historickej pravde a v záujme potlačania boja ľudových más západoeurópskych krajín o ich národnú nezávislosť a úplnú suverenitu ich krajín tvrdia, že existencia samostatných národov, národných štátov a národnej historiografie je „historický prežitok“ a že štáty „kresťanského západu“ (čím myslia kapitalistické štáty Európy vrátane Spojených štátov severoamerických) musia sa zomknúť na obranu proti „východnému nebezpečeniu“, t. j. v NATO.^{1a} Tieto „teórie“ sú ideologickou zbraňou nepriateľov mieru a nezávislosti národov. Preto žiadal súdruh Walter Ulbricht na 25. plenárnom zhromaždení Ústredného výboru Zjednotenej socialistickej strany Nemecka historikov Nemeckej demokratickej republiky, aby preskúmali tieto „teórie“, odhalili falšovanie histórie a takto prispeli k tomu, aby pracujúci celého Nemecka spoznali povahu a nebezpečie tejto protinárodnej ideológie.

*

V čase, keď páni zo západoeurópskych a západonemeckých monopolov začali pod vedením monopolného kapitálu Spojených štátov „studenú vojnu“ proti

¹ Porovnaj Zeitschrift für Geschichtswissenschaft, roč. III., 1955, 4. zošit, 517.

^{1a} North-Atlantic-Treaty-Organization — Severoatlantický pakt.

Sovietskemu sväzu a ostatným krajinám svetového mierového tábora a založili NATO, začali s odvolaním na údajné nebezpečia, hroziace „západu“ od „východu“, požadovať zomknutie Európy za cenu zrieknutia sa národnej suverenity krajín. Spolu so svojimi ideologickými pomáhačmi predstierajú boj v mene západnej kultúry za „najsvätejší poklad“ takzvanej európskej civilizácie. S použitím týchto a podobných hesiel pokúšajú sa ochromovať národný odpor západných a stredo európskych národov proti útočným imperialistickým silám na čele so severoamerickými monopolistami tým, že sa pokúšajú nahovoriť im, že už pominuli časy suverénnych národných štátov a že sa vo vlastnom záujme musia pridať k „integrácii Európy“, ktorá sa dá uskutočniť iba cez NATO. Tomuto zomknutiu — ako hovoria — musia sa národné práva národov obetovať, inak bude ich spoločná vlasť, „západ“, odsúdená na zánik. Sily imperialistickej buržoázie zahŕňujú takto svoje úsilia vzdať sa národných záujmov a sprisahat sa v organizácii Severoatlantického paktu na posilnenie „studenej vojny“ a prípravu horúcej vojny proti táboru svetového mieru na čele so Sovietskym sväzom. Napriek svojim tvrdeniam, že je nástrojom mieru, je NATO prostriedkom imperialistickej agresie. Dokazuje to skutočnosť, že Sovietskemu sväzu nedovoľujú vstup do tejto organizácie. Zúrivá nenávisť, s ktorou bojujú proti všetkým úsiliam robotníkov na európskych robotníckych konferenciách a podobných stretnutiach, aby hatili dorozumenie robotníkov všetkých krajín Európy, dokazuje, že imperialisti chcú „Európu integrovať“ cez NATO iba v prospech reakcie a na posilnenie boja proti všetkým pokrokovým silám, najmä proti robotníckemu hnutiu vo vlastnej krajine. Podľa návrhu „chyťte zlodeja“ snažia sa usilovne osočovať ako vlastizradné machinácie všetky pokusy vychádzajúce od bojovníkov za demokraciu a socializmus na základe vzájomnej úcty národnej zvrchovanosti, aby postavili naproti tomu svoje vlastné „integračné úsilia“ ako vznešené snahy o „pokojnú spoluprácu národov“.

V skutočnosti sú to práve mierumilovné demokratické sily vo všetkých krajinách Európy, ktoré spolupracujú za vec mieru a práva národov, kým všetky imperialistické pokusy o európske zjednotenie, ako Európska únia, Európska rada atď., nesú na sebe pečať agresie a protinárodnosti. Stalin konštatoval už na XIX. sjazde strany: „Teraz predáva buržoázia práva a nezávislosť národa za doláre. Prápor národnej nezávislosti a zvrchovanosti hodili cez palubu.“² Toto je nateraz práve zrejmé v západnom Nemecku, kde súčasne s prenasledovaním všetkých pokrokových a mierumilovných síl, ktoré dvíhajú „prápor národnej nezávislosti a národnej zvrchovanosti“, najmä komunistov pokúšajú sa vohnať západné Nemecko parížskou dohodou cez Západoeurópsku vojenskú úniu, tzv. Európsku radu a pod. do útočného mocenského bloku organizácie Severoatlantického paktu. Západonemeckí imperialisti, popudzovaní najreakčnejšími živlami americkej buržoázie, nesledujú pritom iba cieľ pripraviť útok na NDR, SSSR a ľudové demokracie, ale aj znovu podmaniť susedné kapitalistické krajiny.

² J. V. Stalin na XIX. sjazde KS SSSR, cit. podľa Neue Welt, zošit 22. november 1952, str. 2867.

Podľa toho sa v sbore chválorečníkov európskeho „zjednotenia“ prihlasujú k slovu vždy častejšie vyslovení fašisti, ktorí poukazujú na „zásluhy“ hitlerovského fašizmu pri príprave takéhoto „zjednotenia“. Tak sa napr. v bonnskom pološtáte stáva zase možným, aby niekdajší generál SS, Paul Berger, odporučal „využiť poučenie, ktoré vyplynulo zo spolupráce nemeckej armády s dobrovoľníckymi légiami východného frontu“, to znamená, že vyzýva k napodobeniu krvavých a hrôzooplých vojnových zločinov druhej svetovej vojny. Udelenie slova takýmto nepolepšiteľným fašistom v tlačových orgánoch, akým je časopis Nation Europa, ktoré sú v styku s organizáciami takzvaného európskeho hnutia, dost jasne dokazuje, kde hľadajú svojich spojencov zástancovia európskej myšlienky.

Všetky tieto organizácie a zariadenia, či už ide o takzvanú Európsku radu, o Európske zhromaždenie, Európsku úniu, o takzvané socialistické hnutie za Spojené štáty európske alebo o iné, všetky sa zhodujú v tom, že zúčastnené krajiny európskeho zjednotenia, ako to stojí v hertensteinskom programe Európskej únie, „prenášajú časť svojich hospodárskych, politických a vojenských suverénnych práv na nimi vytvorenú federáciu“.

Tomuto cieľu vyhovujú všetky prostriedky ideologického ovplyvňovania, ktoré sa hodia pre pokusy dosiahnuť „duchovnú jednotu Európy“. Aj reakčným, najmä západnemeckým historikom pripadá pritom určitá úloha. Predovšetkým dostali za úlohu prispieť k rozšíreniu európskej ideológie zdanlive „vedeckými“ teóriami a argumentami, t. j. falšovaním dejín. Preto sa v publikáciách týchto historikov vyskytujú tri hlavné tézy:

1. Téza, že národy, národné štáty a ich historiografia sú historicky prežité.
2. Téza o údajnej nepríslušnosti národov Sovietskeho sväzu k Európe za súčasného tvrdenia príslušnosti Spojených štátov k „európskemu kultúrnemu okruhu“.
3. Téza, že ďalšiu existenciu kultúry a individuálnej slobody zabezpečuje iba NATO a integrácia Európy.

Týmto sa jasne prejavuje cieľ európskej ideológie: podriadenie západných európskych štátov americkému a západonemeckému imperializmu a zlomenie odporu ľudových mäs v týchto krajinách.

Zákulisné hybné sily európskeho hnutia nepoužívajú iba jednotlivých historikov, ale sú viac-menej bezprostredne smerodajne zúčastnení aj na zriadení, resp. udržovaní historických ustanovizní, ktoré majú osobitnú úlohu historicky „ospravedlňovať“ európsku ideológiu. Hlavnú úlohu v tejto činnosti v západnom Nemecku má takzvaný „Ústav pre európske dejiny“ na univerzite v Mainzi. Nie je náhodou, že niekdajší americký vysoký komisár McCloy vyslovil v rámci podujatí tohto ústavu viackrát želanie severoamerických imperialistických podnikateľov európskej ideológie. Toto nie je ani čudné, lebo tento ústav má ráz súkromnoprávnej základiny, ktorá dostáva svoje prostriedky z veľkej časti z amerických McCloyových fondov. Podľa západonemeckých tlačových správ dostáva ďalej vysoké štátne príspevky z krajiny Porýnsko-Pfalsko.

Sjazd s témou Dedičstvo a úloha Európy v dňoch od 16. do 20. marca 1955 veľmi jasne dokázal vedúcu úlohu tohto ústavu pri šírení teórií o historickom

odôvodnení európskej ideológie. Propagovanie nevedeckých poňati „o prežitosti národov“ bolo jedným z hlavných cieľov sjazdu.

Na sjazde sa to prejavilo medziiným v prednáške švajčiarskeho historika Hansa Bartha, ktorý hovoril o výchove k európskemu povedomiu. Barth konštatoval s poľutovaním, že európske povedomie nie je ešte skutočnosťou, lebo európske povedomie musí byť predovšetkým zrieknutím sa každého nacionalizmu. Barthove vývody v tejto otázke boli typické pre buržoázneho historika, lebo — ako takmer všetci ostatní — ani on nevidel nijaký rozdiel medzi prejavmi buržoázneho nacionalizmu a národnooslobodzovacieho boja pracujúcich pod vedením robotníckej triedy. Pre Bartha znamenali obidva historické javy „výplod národnej hybridnosti“. Pritom stál v popredí pokus vychlaľovať dejiny USA takrečeno ako zbierku vzorných príkladov, ako môžu krajiny Európy prekonať národné zvláštnosti národov a ich dejín. Podnecovatelia úmyslov, ktoré vystupovali v Barthovom i v ostatných referátoch, chceli takto dosiahnuť, aby národy dospeli ku kozmopolitickej ideológii, ktorá v službách parížskych vojnových dohôd zapiera všetky národné tradície a dostáva svoje „podnety“ od ideológov imperialismu Spojených štátov.

Barthova prednáška bola okrem toho charakteristická pre pokusy európskych ideológov stále opakovanými tvrdeniami dodať „dôkaz“ pre správnosť svojej tézy, že čas samostatných národov už pominul. V tejto prednáške sa zhrnula veľká časť toho, čo reakční západonemeckí a západoeurópski historici už po roky prednášajú o údajnej historickej prežitosti národov, ich štátov a ich historiografie. Historiografia, ktorá stavia do stredobodu svojich úsilí a svojej činnosti národné úlohy, je v očiach západonemeckých a západoeurópskych reakčných historikov, ktorí sa dali do služieb NATO ako ideologickí pomáhači, práve taká škodlivá a nepotrebná ako štát, ktorý si je vedomý svojej národnej zodpovednosti.

V týchto kruhoch sa dokonca žiada, aby historici kráčali na čele pri prekonaní národných „predsudkov“. Namiesto výchovy k demokratickému vlastenectvu ako v Nemeckej demokratickej republike vyžadujú vládnúce triedy západného Nemecka výchovu k európskemu povedomiu a pre tento cieľ výchovu k európskemu chápaniu dejín. Toto chápanie dejín, ako sa prednieslo na kongrese pre školenie učiteľov dejepisu v Bavorsku v auguste 1955, zo spoločných historických črt Európy „integruje“ národy, ktoré boli doteraz oddelené národnými štátmi.³

Hoci nevedeli predložiť presvedčivé vedecké odôvodnenie, zapreli západonemeckí reakční historici potrebu národnej historiografie a nasledovali tieto heslá, aby sa obrátili sčasti ku kozmopoliticky zafarbeným „všeobecným, resp. európskym“ dejinám, sčasti úzko špecializovaným federalisticky orientovaným krajinským a krajovým dejinám.

Na ospravedlnenie svojej národnej nezodpovednosti propagovali „teóriu“, že udrela hodina národných štátov. Európa je „ohrozená“ z východu a v stave

³ V *Unser Geschichtsbild, Wege zu einer universalen Geschichtsbetrachtung*, Bayrischer Schulbuchverlag 1954, 20.

národnej roztrieštenosti nemôže odolať „nebezpečenstvám z východu“, a preto sú vraj suverénne národy v Európe prežité. Aby sa toto tvrdenie aj odôvodnilo, tvrdia, že dejinný vývoj smeruje k zániku národných štátov. Pretože pôvodcom tejto myšlienky je želanie, zástancovia tohto chápania neprinášajú pre to nijaký dôkaz a prežitost' národov predpokladajú vždy znova ako už dokázanú. Nehľadiac na to, opakujú svoje poňatie, že „Európa“ nielenže chce odstrániť všetky národné štáty, ale podľa všetkých pravidiel historickej vedy je to aj povinná urobiť. Tak prichádza prof. Theodor Schieder (bez konkrétnych dôkazov — namiesto toho nájdeme výpady proti SSSR) vo svojej štúdii *Národná mnohorakosť a európske spoločenstvo* k takémuto záveru: „Hodina národných štátov v Európe už pominula, toto je nepochybná historická pravda a malo by sa podariť odstrániť v európskom spoločenstve národnú mnohorakosť.“⁴

Z tohto vidieť, že títo historici nachádzajú v histórii to, čo už vopred v nej hľadajú!

Tieto pseudovedecké poňatia, ktoré sa v západnom Nemecku produkujú v najrozličnejších variantoch demagogickej propagandistickej techniky, sú určené na to, aby ochromovali národnú odolnosť národov a najmä nemeckého národa proti ideologickému nástroju imperialismu, protinárodnému kozmopolitizmu a brzdili národný a spoločenský oslobodzovací boj národa proti junkerom a monopolistom na západe Nemecka. Výroky historika Otu Gugliu v jeho knihe *Kampf um Europa (Boj o Európu, Viedeň 1954)* sú príkladom toho, voči čomu sa majú stať národy západnej Európy a najmä nemecký ľud vnímavými. Guglia vidí v útočnej organizácii severoatlantického paktu a v západoeurópskej únii začiatky zjednotenej Európy. Že pritom ide o Európu zbrojárskych magnátov a pánov koncernov, ukazuje sa zjavne, keď autor pokladá Banskú a hutnú úniu, nástroj na zvyšovanie monopolných ziskov a zostreňného vykorisťovania robotníkov za základný kameň európskeho spolkového štátu. Okrem toho dokazuje pokus dosiahnuť zjednotenie Európy cez túto organizáciu, že toto „zjednotenie“ je koniec koncov prostriedkom imperialistov na zosilnenú a urýchlenú prípravu vojny proti svetovému mierovému táboru.

Zástancovia „teórie o prežitosti národov“ nemajú historicky doložené dôkazy pre správnosť svojich názorov, usilujú sa o to viac skonštruovať „prípady“ z minulosti, ktoré majú ukázať, aké osožné bolo pre Európu, keď sa jednotlivé národy podriadili „celozápadným záujmom“. Pritom sa ako jediná forma podriadenia v prítomnosti označuje vždy znova odovzdanie najdôležitejších hospodárskych, politických a vojenských suverénnych práv európskej federácii, ktorá, ako sa hovorí v hertensteinskom programe Európskej únie, je otvorená všetkým európskym národom.

Ako historický príklad takéhoto údajne blahodarného podriadenia sa stále uvádza svätá Rímska ríša nemeckého národa, ktorá trvala podľa mienky Richarda Suchenwirtha (patriaceho k „prominentom“ nacistických publicistov) „vyššie tisíc rokov v požehnaní“.⁵ V čom pozostávalo toto „požehnanie“, pán Suchenwirth, pravda, nehovorí.

⁴ Geschichte in Wissenschaft und Unterricht, zošit 5, 1954, 78.

⁵ Richard Suchenwirth, *Europas letzte Stunde*, Hannover 1950, 109.

Za vzor činu celozápadného významu pokladajú európski ideológovia práve v „jubilejnom roku 1955“ najmä bitku pri Lešskom poli roku 955. Historik Franz Hette mieni,⁶ že dnešný západ by mal postaviť proti materialistickému svetonázoru boľševizmu takú jednotu kresťanskej viery a kresťanského učenia ako západní vojaci v lešskej bitke proti pohanským Maďarom. Hette sa teda nehanbil z tisícročného jubilea vytĺkať politický kapitál pre protisovietske štvorce v službách európskej ideológie!

Práve príklady tohto rázu jasne ukazujú, že falšovania dejín európskych ideológov smerujú k tomu, aby použili údajnú hrozbu zo strany Sovietskeho sväzu, resp. marxizmu-leninizmu na to, aby „dokázali“ správnosť tvrdení stratégov NATO, že národy sú podľa všetkých pravidiel historickej vedy povinné obetovať svoju nezávislosť vyšším „celoeurópskym“, t. j. skutočne monopolistickým záujmom. V skutočnosti je to práve obrátene. Plány stratégov NATO dokazujú nevyhnutnosť toho, aby národy sústredili svoje sily na národnú sebazáchovu a vypovedali najostrejší boj protinárodnému kozmopolitizmu. Boj národov o sebaurčenie a nezávislosť oproti plánom imperializmu na vojnu a svetovládnu Spojených štátov vzplanul plnou silou. Svetový imperializmus pod vedením monopolistov USA pokúša sa všetkými prostriedkami podkopať ďalšiu existenciu národných štátov a národnej kultúry. K tomu sa im hodí reakčná ideológia kozmopolitizmu, ktorá skresľuje a falšuje národnú a pokrokovú tradíciu národov. Národy Sovietskeho sväzu a ľudových demokracií rozbili všetky putá domácich i zahraničných vykorisťovateľov a vytvorili podmienky pre rozkvet národov, preto sa imperialisti pokúšajú osočovať predovšetkým politiku týchto krajín v národnostnej otázke. Čas národných štátov nepominul. Dokazujú to práve úspechy štátov mierového tábora a ich národnostná politika. Táto politika súčasne dokazuje, že veľkolepý čas rozvoja všetkých národných síl a rozkvetu národnej kultúry ešte len začne, až si robotnícka trieda vydobyje víťazstvo nielen v týchto krajinách, ale aj v svetovom meradle. Až potom zmizne každý národný útlak a všetky národy budú môcť budovať socializmus v skutočnej rovnoprávnosti a vzájomnej dôvere, čo zaručí najvyšší vývoj všetkých národných síl. Predpoklady pre skutočné prekonanie a zrušenie národnej suverenity budú dané až vtedy, keď v priebehu vytvorenia jednotného socialistického svetového hospodárstva už socialistické národy pocítia potrebu zúžiť vzájomné spojenie čo najužšie. Toto zblíženie národov, ako na to poukázal Stalin, povedie k tomu, že „najprv vznikne niekoľko stredísk, okolo ktorých sa zoskupia viaceré národy, ktoré postupne splynú“.⁷ Tieto strediská „v neskorších štádiách vývoja spoja sa do svetového strediska socialistického hospodárstva so spoločným jazykom pre všetky národy“.

Naproti tomu v kapitalistických pomeroch niet „prekonania“ národných štátov. Takzvané vplynutie národnej suverenity do severoatlantickej zmluvnej organizácie je v skutočnosti podmanenie národov západnej Európy najagresívnejšími kruhmi severoamerického a západonemeckého finančného kapitálu. Fi-

⁶ V článku *Die Lechfeldschlacht* v časopise *Neues Abendland*, júl 1955, 401 a n.

⁷ J. V. Stalin, *Marxizmus a národná a koloniálna otázka*, nem. vyd., Berlín 1950, 337.

nančný kapitál sa pritom nepokúša iba zvyšovať vykorisťovanie, ale aj rozšíriť oblasti vykorisťovania a dostať ich do koloniálnej alebo polokoloniálnej závislosti. V podmienkach kapitalizmu nemôže existovať medzinárodná solidarita medzi národmi pre súkromné vlastníctvo výrobných prostriedkov a anarchiu vo výrobe, ako aj pre konkurenčný boj a iné okolnosti. Táto sa dá uskutočniť iba v socializme, keď sa odstráni vykorisťovanie človeka človekom a keď neexistuje súkromné, ale iba spoločné vlastníctvo výrobných prostriedkov. Takzvané prekonanie národnej suverenity a imperialistických príznakov je teda v skutočnosti podvádzanie národov. Znamená teroristickú diktatúru najreakčnejších živlov medzinárodného monopolného kapitálu (t. j. najmä severoamerických a západonemeckých imperialistov) nad národmi, ktorých národné práva šliapu.

Keď národy vo svojom boji o nezávislosť a slobodu upierajú svoj pohľad na Sovietsky sväz, v ktorom sa uskutočnila rovnoprávnosť všetkých národov, pokladajú to falšovateľia dejín v službách európskej ideológie za ďalšiu príležitosť k tvrdeniu priečiacemu sa skutočnosti, že dnešný Sovietsky sväz, resp. Rusko spreď roku 1917 nepatrí k Európe. Práve proti tejto skrz naskrz nepravdivej téze badať v poslednom čase v západnom Nemecku silnejší odpor. Už na kongrese v Mainzi v marci 1955 sa poukázalo na to, že Európa je mysliteľná len spolu s východom a že voči tomuto východu treba byť otvoreným. Aj tento odpor proti téze o nepríslušnosti Ruska, resp. Sovietskeho sväzu k Európe jasne prejavil, že réžia mainzského kongresu nefungovala tak, ako si to želali severoamerickí a západonemeckí imperialisti.

Najreakčnejší západonemeckí historici očakávali od mainzského kongresu pre oblasť historickej vedy niečo podobného, ako to bolo v oblasti vyučovania dejepisu na školách už pred piatimi rokmi, t. j. kongres mal podľa ich mienky medziiným dohnať aj to, čo urobil Historický výbor Európskej rady už v decembri 1950 vo svojej rezolúcii. V tejto proklamovali „potrebu medzinárodnej spolupráce európskych učiteľov dejepisu pri zostavovaní učebníc a učebných pomôcok pre vyučovanie dejepisu“, t. j. reakčné sily Európy sa dohodli spoločne zahatiť národné vyučovanie dejepisu. V tomto rozhodnutí sa osobitne zdôraznili práve obidve „teórie“ o prežitosti národov, resp. nepríslušnosti Sovietskeho sväzu k Európe, pretože sa zdali byť pre „európsku“ (t. j. reakčnú a protinárodnú) výchovu mládeže nepostrádateľné. Túto „teóriu“ o nepríslušnosti Ruska a národov európskej časti Sovietskeho sväzu k Európe zastupujú podľa toho aj najrozšírenejšie západonemecké časopisy, ako časopis západonemeckého sväzu učiteľov dejepisu *Geschichte in Wissenschaft und Unterricht*, vydávaný nakladateľstvom Ernst Klett v Stuttgarte, ako aj *Historische Zeitschrift* v Mníchove. Tak píše v 5. zošite ročníka 1954 časopisu *Geschichte in Wissenschaft und Unterricht* Marc Bonnet: „Rusko ide dnes viac než inokedy s Áziou.“⁸

To isté hlása aj reakčný historik Otto Brunner, ktorý sa vo svojom článku *Stadt und Bürgertum in der europäischen Geschichte (Mesto a mešťanstvo*

⁸ *Elemente eines europäischen Geschichtsbildes*, časopis *Geschichte in Wissenschaft und Unterricht*, 5, 1954, 31.

v európskych dejinách)⁹ kľčovite usiluje o to, aby dokázal falošnú tézu, že vývoj ruských miest treba od „európskych“ oddeliť. Ten istý Otto Brunner zašiel vo svojej univerzitnej prednáške 19. mája 1954 v Hamburgu o „západnom historickom myslení“ tak ďaleko, že tvrdil, že zo západnej problematiky (Brunner myslí problematiku západnej historiografie) sa v Rusku nenachádza nič. Podľa Brunnera bol „západ“, obmedzený na západnú a strednú Európu, jedine schopný vyvinúť historické myslenie. Pre túto tézu nevie však uviesť nijaké presvedčivé vedecké dôkazy.

Podobné falšovania a skresľovania historickej pravdy len preto, aby vyňali Rusko a Sovietsky sväz z Európy, nachádzame aj u celého radu iných západo-nemeckých reakčných historikov. Dietrich Gerhard napríklad hovorí, že ruský roľník bol ešte hlboko do XIX. storočia od základu odlišný od európskeho.¹⁰ O mnohých nitiach, ktoré spájajú ruské dejiny od stredoveku s dejinami iných európskych krajín, takmer sa nehovorí. Tak si napríklad nevšímajú mnohoraké hospodárske vzťahy medzi Nemeckom a Kijevskou Rusou, ktoré vo veľkej miere prispeli k tomu, že „Európa sa stala jednotným hospodárskym priestorom“, „ktorý siaha na západe k Atlantiku a na východe až po Ural“.¹¹

Tieto a iné neodmysliteľné skutočnosti však reakční západoeurópski zástupcovia európskej ideológie ignorujú. Nie je náhoda, že kniha Američana H. Holborna, *Der Zusammenbruch des europäischen Staatensystems* bola preložená práve roku 1954 a vychvaľovali ju nemeckým historikom.¹² V tomto diele sa súčasne sleduje proamerická a protisovietska tendencia tak nápadne, ako je to len možné. Tak prekrúca Holborn historické skutočnosti, keď na strane 14 tvrdí: „Niet historických príčin, pre ktoré by sa Rusko alebo ruské oblasti pokladali za časť západného sveta.“ Keď na strane 168 označil Sovietsky sväz ako „nebezpečie“ pre západnú Európu, zastupuje na stranách 170—171 s cynickou otvorenosťou názor, že úlohou USA je zabezpečiť ďalšiu existenciu slobodnej Európy, ale vzápätí sa vykľulo šidlo z vreca. Holborn vyslovuje mienku, že Spojené štáty by stratili nielen politickú moc, ale aj duševnú a morálnu silu (!), keby sa Európa dostala pod komunistickú nadvládu. Je to typický fašistický recept: Sovietsky sväz sa osočuje ako nepriateľ európskej slobody a kultúry, ako útočník a potom sa vychvaľuje politika monopolných pánov USA so lživou demagógiou ako strážca všetkých ľudských dôstojností a hodnôt. Týmto spôsobom sa majú západoeurópske krajiny úplne vzdať imperializmu Spojených štátov. Na rozptýlenie prípadných obáv uisťujú potom v maske poctivca o „duševnom a mravnom zväzku“ USA s kapitalistickou „Európou“.

Podobné niečo ako použitie tohto receptu bolo iste aj úmyslom činiteľov zodpovedných za sjazd v Mainzi. Na to poukazuje medziiným provokačné vy-

⁹ Časopis *Geschichte in Wissenschaft und Unterricht*, zošit 4, 1953, 525—537.

¹⁰ V článku *Regionalismus und ständisches Wesen als ein Grundthema europäischer Geschichte*. *Historische Zeitschrift*, zv. 174, 1952, 332.

¹¹ Porovnaj B. W i d e r a, *Wirtschaftliche Beziehungen zwischen Deutschland und der Kiewer Rus*, *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, príloha 1, 1954, 36.

¹² H. H o l b o r n, *Der Zusammenbruch des europäischen Staatensystems*, z angličtiny preložila Erika G e b e r t, Stuttgart 1954.

stúpenie bielogvardejského emigranta Fedora Stepuna, ako aj skutočnosť, že na sjazd neboli pozvaní účastníci z európskych krajín východne od Labe. Pravdepodobne sa obávali výrokov historikov z týchto krajín, v ktorých bola dávno odhalená úloha monopolov Spojených štátov pri prenasledovaní mierových a pokrokových síl v kapitalistických štátoch západnej Európy a pri vedení „studenej vojny“. Veľa vysvetlení poskytla v tejto súvislosti prednáška M. Silberschmidta z Zürichu, ktorý sa veľmi usiloval opísať rozdiely medzi „západnou Európou“ (ako sa vyslovil) a Spojenými štátmi severoamerickými ako minimálne. Veľmi jasné boli aj vývody prof. A. Walkera zo Stanfordskej univerzity v Kalifornii, ktorý vyčítal prítomným nemeckým historikom, že sa viac venujú vysvetľovaniu vlastného dedičstva ako obrane a udržaniu tohto dedičstva. Presne povedané, boli jeho slová kritikou západonemeckých historikov, že nie sú ešte dosť aktívni v zmysle imperializmu a európskej ideológie.

Treba pritom spomenúť, že niektorým historikom, ktorí inak patria k európskym ideológom, nebola téza, že Rusko nepatrí do Európy, celkom ľahostajná. Tak zaujíma prof. Erdmann, prvý vydavateľ časopisu *Geschichte in Wissenschaft und Unterricht*, nerozhodné stanovisko v tejto otázke. Erdmann mieni, že tak cárske Rusko, ako aj Sovietsky sväz nemožno označiť ani za ázijskú, ani za európsku mocnosť.¹³

V úzkej súvislosti s tézou európskej ideológie, že Rusko, resp. Sovietsky sväz nepatria k Európe, je aj téza, že ďalšiu existenciu kultúry a individuálnej slobody možno zaručiť iba integráciou Európy a najmä cez NATO. Obidve, kultúra i individuálna sloboda, sú podľa poňatia európskych ideológov úzko spojené medzi sebou i s existenciou Európy a mimo európskeho západu nie sú údajne životaschopné. Najostrejšie sa to na sjazde v Mainzi prejavilo v referáte švajčiarskeho historika Gitemanna: „Úloha zachovania európskej kultúry“, hovoril, „je totožná s úlohou znova nastoliť a zaručiť dôstojnosť ľudskej osobnosti za zmenených pomerov.“ Aj v iných referátoch sa opakovalo, že pestovanie západných tradícií a utvorenie spojenej Európy v znamení NATO je totožné s udržaním ľudskej dôstojnosti a slobody.

Napriek jednotlivým skeptickým mienkam k tejto otázke možno konštatovať, že pravda bola pri preberaní tohto problému na mainzskom sjazde doslovne prekrútená: krajinám socializmu a demokracie, v ktorých si robotníci a roľníci spolu s pracujúcou inteligenciou vybojovali podmienky pre dôstojnú existenciu, sa vyčítalo, že niet v nich osobnej slobody; dokonca sa tvrdilo, že sú hrozbou pre ľudskú slobodu vôbec. Predovšetkým Sovietsky sväz, v ktorom sa utvorili reálne predpoklady pre slobodné rozvíjanie osobnosti, kde sa každé vykorisťovanie človeka človekom navždy odstránilo, bol osočovaný ako krajina „zmasovenia“ a „tlaku kolektivismu“. Naproti tomu kapitalistickým krajinám Európy, v ktorých môžu existovať „slobody“ zámožnej menšiny len na základe ujarmenia pracujúcich ľudových mas, pripísalo sa obšťastňujúce poslanie, že sú útočiskom pre najvzácnejšie poklady ľudstva.

¹³ V článku *Themen der europäischen Geschichte*, v časopise *Geschichte in Wissenschaft und Unterricht*, zošit 4, 1955, 8.

Akého rázu sú uprednostnení ochrancovia ľudskej dôstojnosti podľa mainzského sjazdu, vyplýva už aj z toho, že dali živlom, ako je bielogvardejský emigrant Stepun, voľnú ruku, aby rozširoval protisovietske štvavé reči.

Vystúpenie takýchto nepolepšiteľných protibolševikov ukázalo neobyčajne jasne, že zástancovia NATO a zástupcovia severoamerického a západonemeckého imperializmu usilovali sa maskovať jeho úsilie zamerané proti slobode a ľudstvu nielen návalom humanitárnych fráz, ale sú ešte takí bezočiví, že svoje úmysly podmaniť obyvateľstvo Európy svojmu diktátu pripisujú Sovietskemu sväzu, ktorý je v skutočnosti nezištným ochrancom práv pracujúcich na slobodné sebaurčenie. Boli to tie isté živly so svojimi rovnako zmýšľajúcimi priateľmi, maľujúcimi „východ“ najčiernejšími farbami, ktorí do neba vychvaľovali údajné zásluhy Spojených štátov o práva na slobodu a ľudské práva. Cieľ týchto rečí bol celkom priezračný. Maľovaním „veľkého nebezpečia“ bolševistického strašidla, ktoré údajne hrozí urobiť koniec všetkej individuálnej slobode a ktorému nezjednotená Európa nebude vedieť odolať, mala sa „dokázať“ nevyhnutnosť zjednotenia Európy pod americkou ochranou, t. j. oprávnenosť jestvovania severoatlantickej organizácie. Jedine táto organizácia má byť schopná „obhajovať slobodu Európanov“ proti sovietskemu systému, ktorý je údajne proti slobode a má útočné úmysly. Tézu, že Sovietsky sväz ohrozuje kultúru (európski ideológovia spomínajú tento pojem najčastejšie s pojmom „západná“), pokúšajú sa reakční falšovatelia dejín podopierať tým, že označujú Sovietsky sväz za nepriateľa kresťanskej kultúry, ktorého môže odraziť iba NATO. Osočujú Sovietsky sväz, že vraj chce európskemu západu nanútiť „protikultúrny ateizmus“.

Prednesené tézy sjazdu o „kresťanskom západe“ obsahovali skoro všetky viac-menej citeľne protisovietsky hrot. Čo treba chápať ako „kresťanský západ“ v zmysle usporiadateľov sjazdu, vysvetlil jednoznačne druhý rovnoprávny riaditeľ mainzského ústavu, profesor Lortz. Rímsko-ortodoxné kresťanstvo so svojimi dogmami (Lortz zdôrazňoval najmä dogmu o trojjednosti) má byť podľa neho základom idey „kresťanského západu“ ako pevný základ viery. Aby napokon nebolo možné ani najmenšie nedorozumenie, vyložil bielogvardejec Stepun, že „ateizmus je predsa obsahom bolševizmu, preto musia Európania znova siahnúť po biblii“. Nápadnejšie už ani nemožno vysloviť, že tu ide o reakčnú bojovnú a súčasne zmeravenú formu kresťanstva ako zbraň proti ľudskému pokroku a svetovému mierovému tábora na čele so Sovietskym sväzom, pre ktorú má NATO viesť vojnu.

Útočne protimaterialistickú tendenciu prezrádzali aj tie vývody na mainzskom sjazde, v ktorých sa tvrdilo, že ďalší život európskej kultúry je viazaný na kresťanskú tradíciu. Angličan Dawson hovoril vo svojej prednáške (ktorú miesto neho prečítal v jeho mene iný) o kresťanstve a svetonázoroch, že veda prestáva byť tvorivým prameňom kultúry, keď sa rozíde s humanizmom a kresťanstvom. Najväčšie nebezpečie pre kresťanské tradície, ktoré spájal nerozlučne s humanistickými bez toho, aby predniesol nejaké dôkazy, videl Dawson vo vnikaní „nepriateľských ideológií do sveta náboženstva a metafyziky“. Inými slovami pokúšal sa označiť dialektický materializmus ako „nebezpečie“ pre kultúru

a vedu. Niektoré prejavy boli povážlivé, medziiným mienka istého evanjelického teológa, ktorý sa ohradzoval proti prostému preberaniu kresťanského učenia ako nosných ideí európskeho hnutia a NATO a žiadal kritické preskúmanie kresťanstva.

Falšovanie dejín európskych ideológov a činnosť západonemeckých reakčných historikov na ospravedlnenie NATO nedokazuje len to, že sa ponížili na ideologických rečníkov severoamerického a západonemeckého imperializmu. Dokazuje aj to, že tým, keď zastávajú spiatočníctvo, staré a odumierajúce, sú nútení používať také zbrane, ktoré vrhajú na nich ako vedcov to najhoršie svetlo. Európska ideológia ako zbraň v rukách reakčných západonemeckých historikov je súčasne smutným symbolom pre úpadok väčšej časti západonemeckej historiografie.

Historiografia sa môže rozvíjať a vyvíjať len tak, keď slúži pokroku, demokracii a socializmu, mieru a dorozumeniu medzi národmi. Rezolúcia Ústredného výboru hovorí: „V protiklade k Nemeckej demokratickej republike, kde sa rozvíja nová, mierumilovná, vlastenecká historiografia spojená s ľudom, prevládajú v posledných rokoch od vzkriesenia nemeckého imperializmu v historiografii západného Nemecka protinárodné, protiludové, mieru nepriateľské názory a sily, čím vzniklo pre vedu a náš celý národ vážne nebezpečie. Je povinnosťou všetkých pokrokových a mierumilovných historikov odstraňovať toto nebezpečie a odhaľovať a rozbíjať falšovanie dejín európskymi ideológmi a stratégmi NATO. Úspešné vykonanie tejto úlohy je súčasne zárukou, že demokratická historiografia splní svoje veľké úlohy v boji za jednotu a mier, demokraciu a socializmus.